

Presentació

L'Institut d'Estudis Catalans a l'inici del seu segon centenari

A totes les efemèrides que la SAC ha anat celebrant des del desè aniversari, en el cicle de conferències anyal, ens plau poder-hi afegir el centenari de l'Institut d'Estudis Catalans. Tal vegada per afinitat amb els objectius de la nostra entitat, perquè duu a terme aquelles tasques de recerca i divulgació de la ciència en les quals nosaltres, molt més modestament, també volem contribuir, perquè representa la institució germana amb qui ens voldríem assemblejar i poder arribar també a celebrar el centenari amb la vitalitat amb què l'IEC ha realitzat els actes i les activitats de l'any 2007.

La rellevància de la tasca que l'IEC ha realitzat, com a centre d'alt nivell científic i d'organització de la recerca, en les seves cinc seccions: Històrico-Arqueològica (1907), Filològica (1911), de Ciències (1911), que el 1988 es va escindir en Ciències Biològiques i Ciències i Tecnologia, i Filosofia i Ciències Socials (1968), s'ha traduït en 230 membres entre numeraris, emèrits i corresponents; 26 societats filials que apleguen gairebé 8.400 socis i a l'entorn de tres mil de publicacions editades, entre llibres i revistes, que difonen la recerca que l'IEC promou i duu a terme.

L'Institut d'Estudis Catalans va néixer el 18 de juny de l'any 1907 per iniciativa del president de la Diputació de Barcelona Enric Prat de la Riba per tal de constituir una entitat d'alt nivell científic i intel·lectual que dinamitzés la cultura catalana. Va aplegar personalitats de diferents tendències polítiques, per garantir un equilibri intern de pluralitat ideològica, com ara Josep Puig i Cadafalch, Josep Pijoan i Soteras, Jaume Massó i Torrents, Pere Coromines i Montanya, Miquel del Sants Oliver, Joaquim Miret i Sans, i Guillem de Brocà; en va ser el primer president Antoni Rubió i Lluch.

Dos mesos després de la seva fundació es va iniciar la catalogació i protecció del patrimoni romànic del Pirineu, per aturar la venda d'obres d'art a antiquaris estrangers, amb el trasllat dels murals al Museu d'Art de Catalunya. També va

impulsar l'excavació a les ruïnes d'Empúries, Serinyà i Guissona, entre d'altres.

La protecció i la promoció de la llengua catalana era un dels objectius cabdals de l'IEC, que va constituir les Oficines Lexicogràfiques, dirigides per Pompeu Fabra, per tal de crear les *Normes ortogràfiques del català* el 1913, la *Gramàtica catalana* el 1918 i el *Diccionari General de la Llengua Catalana*, elaborat per Fabra i editat precipitadament el 1932. Finalment el 1995 va publicar el *Diccionari de la Llengua Catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans.

El 1914, la biblioteca de l'IEC es va obrir com a Biblioteca de Catalunya, centre de documentació científica i literària en llengua catalana que actualment reuneix més de tres milions de documents en tots els suports.

El mateix any es va crear l'Estació Aerològica de Barcelona, a instàncies del meteoròleg Eduard Fontserè, primigeni del Servei Meteorològic de Catalunya, el 1921. Des del 1913 fins al 1937 es va elaborar la primera gran obra sobre la flora de Catalunya, en sis volums, a càrrec dels botànics Joan Cadevall i Pius Font i Quer.

El reconeixement a l'exterior va arribar el 1923 amb la incorporació a la Unió Acadèmica Internacional (UIA), de la qual encara forma part.

Després de la Guerra Civil espanyola els locals de l'IEC i el seu contingut van ser abandonats o cedits a altres entitats, i es va voler convertir en Instituto Español de Estudios Mediterráneos, però els membres que no es van exiliar van anar organitzant activitats de resistència cultural, publicant obres científiques en català malgrat la censura. Gràcies al suport d'Òmnium Cultural, l'Institut i les seves filials van poder realitzar activitats sota mínims, i el 1968 es comença a publicar la *Gran Enciclopèdia Catalana*, amb la participació d'experts de l'IEC. Amb l'arribada de la democràcia el 1976 es reconeix oficialment l'Institut com a corporació acadèmica científica i cultural, d'àmbit d'acció en terres de llengua i cultura catalanes.

La mostra itinerant que recull més àmpliament tota aquesta activitat que he resumit va estar exposada a Andorra durant el mes de juny passat.

La signatura d'un conveni d'intercanvi de publicacions l'abril del 2004 va establir un inici de relació formal entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Societat Andorrana de Ciències que desitgem que tingui continuïtat i que permeti una relació més fructífera entre ambdues entitats amb vista al futur. En nom de la SAC hem fet arribar a la institució i al seu president, Salvador Giner, el nostre reconeixement a la tasca desenvolupada i la nostra més sincera felicitació per l'inici del segon centenari de la seva existència.

Aquest llibre és el compendi que recull els textos de totes les conferències del cicle realitzat durant l'any 2007 i dels Segons Debats de Recerca. S'ha tractat de l'IEC, en una xerrada impartida pel seu president; també d'altres temes de medici-

na i salut, química i divulgació de la ciència, antropologia i sociologia, i del canvi climàtic, en uns debats en què vam tenir la participació, entre d'altres investigadors, de Josep Enric Llebot, autor del llibre blanc de l'IEC sobre aquest tema.

Gràcies als que ens permeten poder continuar tirant endavant i en particular, als conferenciants, al ministeri del Portaveu del Govern, de Desenvolupament Econòmic, Turisme, Cultura i Universitats (als departaments de Cultura i de Recerca i Innovació), al comú d'Andorra la Vella, a Banc Internacional i Banca Mora, i al fotògraf Josep Anton Agualeles, que hi aporta la pinzellada artística de les seves imatges, perquè entre tots han fet possible l'edició de la publicació.

Àngels Mach i Buch

Presidenta de la SAC